לְהוֹסִיף מֵחל (ה) עַל הַקֹּדֶשׁ, ה[וּ]זְמַן תּוֹסֶפֶת זֶה הוּא (כ) * מִתְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה שֶׁאֵין הַשֶּׁמֶשׁ נִרְאֵית עַל הָאָרֶץ עַד זְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְהַזְּמַן הַזֶּה * שֶׁהוּא שְׁלֹשֶׁת מִילִין וּרְבִיעַ, (כא) רָצָה לַעֲשׂוֹתוֹ כֻּלּוֹ תּוֹסֶפֶת, עוֹשֶׂה.

ה הַמַּגִּיד שָׁם.

בֵּאוּר הַמִּשְׁנָה

ב (ה) עַל הַקֹּדֶשׁ. וְהָנֵי מִצְוֹת עֲשֵׂה דְּאוֹרַיְתָא:

לְקַמָּן בְּסִימָן רצ״ג סָעִיף ב׳ עַיֵּן שָׁם. וְאֵין עַל הַזְּמַן הַזֶּה לֹא לָאו וְלֹא כָּרֵת (י) כִּי אִם מִצְוֹת עֲשֵׂה מִן הַתּוֹרָה וְיַלְפִינַן [בַּגְּמָרָא רֹאשׁ הַשָּׁנָה ט׳ (ע״א)] מִדִּכְתִיב בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים (ויקרא כג לב) 'וְעִנִּיתֶם אֶת נַפְשֹׁתֵיכֶם בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ בָּעָרֶב, מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם', וְאָמְרִינַן יָכוֹל בְּתִשְׁעָה מִתְעַנִּין, תַּלְמוּד לוֹמַר בָּעָרֶב, אִי בָּעָרֶב יָכוֹל מִשָּׁתְחַשֵּׁךְ, תַּלְמוּד לוֹמַר בְּתִשְׁעָה, הָא כֵּיצַד מַתְחִיל וּמִתְעַנֶּה מִבְּעוֹד יוֹם כְּדֵי לְהוֹסִיף מֵחל עַל הַקֹּדֶשׁ, וְגַם בֵּיצִיאָתוֹ מוֹסִיף מִדִּכְתִיב 'מֵעֶרֶב עַד עֶרֶב'. וּמִדִּכְתִיב 'תִּשְׁבְּתוּ שַׁבַּתְּכֶם' יָלְפִינַן דְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר שְׁבוּת כְּמוֹ שַׁבָּת וְיוֹם טוֹב גַּם כֵּן צָרִיךְ לְהוֹסִיף וְלִשְׁבֹּת מִמְּלָאכָה. וּזְמַן תּוֹסֶפֶת הוּא עַל כָּרְחָךְ קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, דִּבְבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא סָפֵק שֶׁמָּא הוּא לַיְלָה וְחַיָּב עָלָיו אָשָׁם תָּלוּי, וְלֹא צָרִיךְ קְרָא לְאוֹסּוֹפֵי: (כ) מִתְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה. הוּא דַּעַת רַבֵּנוּ תָּם (שבת לה. תוס׳ ד״ה תרי תילתי) וְיִסְעָתוֹ דִּסְבִירָא לְהוּ דִּשְׁתֵּי שְׁקִיעוֹת הַן, מִתְּחִלָּה נִכְסַית הַחַמָּה מֵעֵינֵינוּ וְשׁוֹקַעַת וְהוּא הַנִּקְרָא תְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה, וְשׁוֹהֶה כְּדֵי שְׁלֹשָׁה מִילִין וּרְבִיעַ מִיל וַעֲדַיִן יוֹם הוּא, וּמֵאָז וָהָלְאָה מַתְחִיל הַשְּׁקִיעָה שְׁנִיָּה שֶׁאָז מַתְחִיל לְהִשָּׁקַע הָאוֹר לְגַמְרֵי וְהוּא נִקְרָא סוֹף הַשְּׁקִיעָה, וְנִמְשָׁךְ זְמַנָּהּ כְּדֵי שְׁעוּר מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל שֶׁהוּא אַלְף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמָּה וְהוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְאַחַר כָּךְ יוֹצְאִין שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים שֶׁהֵם סִימָן לְלַיְלָה, וְנִמְצָא שְׁלֹשֶׁת מִתְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים (י״ח) הֵיא אַרְבַּעַת מִילִין. וְעַיֵּן מַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִמָּנוּ (ס״ק כג) דְּהַרְבֵּה פּוֹסְקִים חוֹלְקִין עַל זֶה וְסִבְרִי לְהוּ דְּמֵיד שֶׁנִּתְכַּסָּה הַחַמָּה מֵעֵינֵינוּ הוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁהוּא סָפֵק יוֹם סָפֵק לַיְלָה: (כא) רָצָה לַעֲשׂוֹתוֹ וְכוּ'. הֵינוּ עַל יְדֵי דִּבּוּר שְׁקִיעַת הַחַמָּה דִּפְסָחִים הוּא שְׁקִיעָה מִשְּׁקִיעַת גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ כְּשַׁנִּכְתָּה מֵעֵינֵינוּ, וּמֵאָז עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים אַרְבָּעָה מִילִין. וּמְשַׁתְּשְׁקַע הַחַמָּה שֶׁבְּשַׁבָּת שָׁם הוּא סוֹף הַשְּׁקִיעָה, שֶׁהוּא כְּשֶׁנִּשְׁקַע גַּם אוֹר הַשֶּׁמֶשׁ מֵרֹב הָרְקִיעַ לְבַד לְצַד הַמַּעֲרָב, וּמֵאָז מַתְחִיל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁהִיא שְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים. וּמֵהַתְחָלַת הַשְּׁקִיעָה שֶׁהוּא שְׁקִיעַת גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ עַד סוֹף הַשְּׁקִיעָה הַנַּ״ל הוּא יוֹם, וְהוּא מְשֻׁךְ שְׁלֹשָׁה מִילִין וּרְבִיעַ, וְאָז הוּא זְמַן תּוֹסֶפֶת שֶׁבָּת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב כָּאן בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ. וּכְבָר כָּלַם הַמָּה אַרְבָּעָה מִילִין, וְצֵד כַּלָּם אַרְבָּעָה מִילִין, וְהוּא לְיַלָּה וַדַּאי, וְהוּא שִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם וְיִסְעָתוֹ. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן של״א סָעִיף ה׳ בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (סק״ב) מַשְׁמַע שָׁם שֶׁדַּעְתּוֹ לְהַלָּכָה כְּשִׁיטָה זוֹ. אֲבָל הַגְּרַ״א ז״ל חוֹלֵק עַל שִׁיטָה זוֹ, וְהָאֲרִיךְ בְּכַמָּה רְאָיוֹת דְּשְׁקִיעַת הַחַמָּה שֶׁבְּשַׁבָּת לְעִנְיַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא גַּם כֵּן מַתְחִלַּת הַשְּׁקִיעָה כְּמוֹ שְׁקִיעַת הַחַמָּה שֶׁבְּפָסָחִים שָׁם, וּמֵיד אַחַר שְׁקִיעַת גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ מַתְחִיל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אֲלֶבָּא דְּרַבִּי יְהוּדָה, דְּפָסַק רַבִּי יוֹחָנָן כְּוָותֵיהּ לְחַמְרָא בְּשַׁבָּת שָׁם (לה.), וּמִשֶּׁמַּשְׁקִיעַ הוּא שִׁלְשֶׁת רְבָעֵי מִיל. וְקִדּוּשָׁא הַנַּ״ל תַּרֵץ לְחַלֵּק בֵּין צֵאת הַכּוֹכָבִים דְּשַׁבָּת לְצֵאת הַכּוֹכָבִים דְּפָסְחִים, דְּצֵאת הַכּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים, וְצֵאת הַכּוֹכָבִים דְּפָסְחִים הוּא זְמַן כָּל הַכּוֹכָבִים הַנִּרְאִים בְּלַיְלָה שֶׁהוּא זְמַן מְאֻחָר הַרְבֵּה מִילִין אַרְבָּעָה מִילִין אַחַר הַתְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה. וְאַף עַל גַּב שֶׁנִּרְאֶה לְעֵינַיִם שֶׁמִּשֶּׁהוּ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁהוּא עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים הוּא הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשְּׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל, הוּא כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַגְּרַ״א בְּבֵאוּרוֹ שֶׁשְּׁעוּר הַנֶּאֱמָר עַל אֹפֶן שֶׁלָּנוּ וְרַק תְּלוּי לְפִי הָרְאוּת מָתַי הוּא שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים אֲבָל לֹא גְּדוֹלִים, וּלְפִי שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין אֵיזֶהוּ בֵּינוֹנִים צָרִיךְ לְהַמְתִּין עַד קְטַנִּים כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רצ״ג (ס״ב), וְעַיֵּן שָׁם (בי״ח ל״ד ד״ה ג׳ כוכבים) מַה שֶּׁהֶבְאנוּ עוֹד בְּעִנְיָן זֶה, וּלְשִׁיטַת הַגְּרַ״א הַנַּ״ל מִיָּד אַחַר שְׁקִיעַת גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ מֵעַל הָאָרֶץ הוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת גָּמוּר, וְכַנַּ״ל. וּבָאֱמֶת שִׁיטָתוֹ זֹאת לְאוֹ חֲדָשָׁה הִיא דִּכְבָר הִסְכִּים כֵּן בְּתִשְׁובַת מֵהָרַ״ם אֶלְשֵׁקַר סִימָן צ״ו דְּמֵיד אַחַר שְׁקִיעַת גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ הֲרֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת גָּמוּר, וְהֵבִיא שָׁם שֶׁכֵּן כָּתְבוּ בְּפֵרוּשׁ הַגְּאוֹנִים הָרִאשׁוֹנִים בְּתִשְׁובוֹתֵיהֶם וְהָפֵה רַבֵּנוּ שְׁרִירָא גָּאוֹן וְרַב הָאִי גָּאוֹן וְרַבֵּנוּ נִסִּים גָּאוֹן, גַּם הָרַב רַבִּי אַבְרָהָם הֶחָסִיד בְּנוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ״ם זַ״ל, גַּם כָּתַב שָׁם שֶׁכֵּן מִשְׁמַע מֵהָרִי״ף (טו.) וְהָרַמְבַּ״ם (פרוש ח״כ פ״ח) וְרַשִׁ״י (לה. ד״ה כרמל) עַיֵּן שָׁם, וְהֵבִיאוּ הַשֵּׁךְ לְהַלָּכָה בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רס״ו סָעִיף קָטָן י״א לְעִנְיַן מִילַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְעַיֵּן עוֹד בְּפֵרוּשׁ מַהֲרַלְבַּ״ח עַל פֶּרֶק ב׳ מֵהִלְכוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ לְהָרַמְבַּ״ם בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל כְּלָל (הָעוֹלָה) [הַבָּרָה] שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן שֶׁמִּהָרִי״ף וְהָרַמְבַּ״ם מִשְׁמַע דִּסְבִירָא לְהוּ דְּמַהְתְּחָלַת הַשְּׁקִיעָה [וְדַהֲיְנוּ שֶׁהַחַמָּה נִתְכַּסָּה מֵעֵינֵינוּ] הֲרֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְגַם מֵהַר״ל מִפְּרָאג בְּחִדּוּשָׁיו עַל שַׁבָּת (גור אריה לד:) פָּרֵשׁ גַּם כֵּן מִמַּשׁ כְּשִׁיטַת הַגְּרַ״א הַנַּ״ל, וְגַם הָרַאֲבַ״ן (תשובות סי׳ ב) סְבִירָא לֵיהּ כֵּן דְּתַכְלִית הַשְּׁקִיעָה גּוּף הַשֶּׁמֶשׁ וְנִתְכַּסָּה מֵעֵינֵינוּ מַתְחִיל זְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת עַיֵּן הַנְּהוֹת מָרְדְּכַי בְּפֶרֶק ב׳ דְּשַׁבָּת (עט.), וְגַם בְּסֵפֶר סֵדֶר זְמַנִּים (פתיחה) הָאֲרִיךְ וּפָסַק הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה כְּהַגְּרַ״א זַ״ל דְּמִיָּד אַחַר הַתְּחָלַת הַשְּׁקִיעָה הֲרֵי בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. **וְהִנֵּה לְמַעֲשֶׂה בְּנִדְאֵי צָרִיךְ לְחַכּוֹת כִּדְעַת הַגְּרַ״א וְחַמְרָא מִן הָרִאשׁוֹנִים וְהַפּוֹסְקִים הַנַּ״ל, דְּמִיָּד אַחַר הַתְּחָלַת הַשְּׁקִיעָה הֵיינוּ מִשְּׁעָה שֶׁהַחַמָּה נִתְכַּסָּה מֵעֵינֵינוּ הוּא אִפּוּר גָּמוּר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה, וְחַס וְשָׁלוֹם לְחַלֵּק בָּזֶה דְּהוּא סָפֵק אִפּוּר סְקִילָה לְדַעַת כָּל הֲנֵי רַבָּנָוָתָא הַנַּ״ל** [וּבְקָרֹב בְּיָמֵינוּ שֶׁאֵין הָעוֹלָם בְּקִיאִין בִּזְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וּבְאָמֶן זֶה לְכַלְכֵּל עַצְמָם מִמְּלָאכָה מִתְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (לה:) וְהוּבָא בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סָעִיף ג׳], **וְלֹאו דַּוְקָא לְעִנְיַן שַׁבָּת דְּהוּא חִדּוּשׁ גָּדוֹל בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בְּתוֹרָה שֶׁנִּתְקָה מִנֶּה בֵּין יוֹם וּבֵין לַיְלָה אֶלָּא לְהַחְמִיר דְּהַכָּא בְּתַחְלַת הַשְּׁקִיעָה מַתְחִיל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְנִמְשָׁךְ הַזְּמַן דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת עַד יְצִיאַת שְׁלֹשֶׁת כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים כַּנַּ״ל.** וְדַע דְּבִסְפָר יְרֵאִים (סי׳ רצד) לְרַבֵּנוּ אֶלְיָעֶזֶר מִמֵּיץ הֶחְמִיר עוֹד יוֹתֵר לְעִנְיַן הַתְחָלַת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וּכְבָרְכִי לֵיהּ דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת מַתְחִיל שְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל קֹדֶם הַתְּחָלַת הַשְּׁקִיעָה וְהוּבְאוּ דְּבָרָיו בַּאֲגַדָּה (פ״ב אות מט) וּכְמָרְדְּכַי (כהגהות) פֶּרֶק ב׳ דְּשַׁבָּת (סי׳ תנו) וְעַיֵּן בְּבֵ״ח (ס״ב) שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְדַעְתּוֹ שֶׁיֵּשׁ לָזֶה לְהַחְמִיר לְכַתְּחִלָּה לִנְהֹג כְּשִׁיטַת הַיִּרְאִים עַיֵּן שָׁם, וְהֵבִיא שֶׁכֵּן מִנְהַג הַקְּהִלּוֹת מֵאָז, וְעַיֵּן בְּמֻגָּן אַבְרָהָם (סק״ט) שֶׁהֵבִיא גַּם כֵּן אֶת דִּבְרֵי הַבֵּ״ח וּמִשְׁמַע מִנֵּיהּ שֶׁלְּחַמְרָא חֲשֵׁשׁ לְדִבְרֵי הַבֵּ״ח וַאֲף דְּמֵעִקַּר הַדִּין סְבִירָא לֵיהּ לְמֻגָּן אַבְרָהָם כְּשִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם כְּדִמּוֹכָח לְקַמָּן סִימָן של״א סָעִיף ה׳ (סק״ב) בְּמַה שֶׁכָּתַב שָׁם לְעִנְיַן מִילָה עַיֵּן שָׁם]. אָכֵן הַגְּרַ״א דָּחָה שִׁיטַת הָרַא״ם הַנַּ״ל, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר סֵדֶר זְמַנִּים (שם אות כב) מַה שֶּׁכָּתַב בְּפֵרוּשׁ דִּבְרֵי הָרַא״ם, וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי טוֹב לָחוּשׁ לְדִבְרֵי הָרַא״ם וּלְהַקְדִּים מְעַט יוֹתֵר כְּהַדְרָכָת הַנְּרוֹת כְּדֵי לָצֵאת גַּם שִׁיטָתוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ״ג, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַבֵּ״ח שֶׁכֵּן הָיָה מִנְהַג הַקְּהִלּוֹת מֵאָז:

* **שֶׁהוּא שְׁלֹשֶׁת מִילִין וּרְבִיעַ. עַיֵּן בְּקִצּוּר מַגְדִּים (א״א סק״ט) דְּהָאֲרְבָּעָה מִילִין הֵם שָׁעוֹת שָׁוות וְלֹא זְמָנִיּוֹת, אִם כֵּן לְפִי זֶה אֲפִלּוּ בְּתִקּוּפַת תַּמּוּז גַּם כֵּן הַשִּׁעוּר הַזֶּה.**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (י) רַ״ן (יומא ב: ד״ה ת״ר): (יח) וְיֵשׁ עוֹד זְמַן מִתְּעָט לְרַבִּי יוֹסֵי עַד צֵאת הַשְּׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים, דְּהָא לְדִידֵיהּ אַחַר הַשְּׁלֵמָת הַשְּׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל עֲדַיִן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא (לה.), אֶלָּא שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁהוּא זְמַן מַשֶּׁהוּ לֹא חַשׁ הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְהַכְתִּבוּ:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehador - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רמא

ב רַבֵּנוּ יוֹנָה (הו"ד בשור' סי' שפט). ג הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק (ד"ו) [כ"ד] מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (ה"י) הֵבִיאוּ הַשּׁוּר וְהַבַּיִת יוֹסֵף סִימָן שמ"ב. (ד"ה והרמב"ם כתב) ד הָרֹא"שׁ (הובא ב:) וְרֹא"שׁ (שם ס"ח סי' ח) וְהָרַן (שם ב:) וְהַפַּגִּיד בְּפֶרֶק ה' (ה"ד) בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן (תורת האדם שער האבל אבילות ישנה) מֻהָא דְּיוֹקְמָא פ"א (ע"ב).

ערוּבֵי תְּחוּמִין (ח) (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תט"ו סָעִיף ב'), אֲבָל מַעֲשְׂרִין (ט) אֶת הַדְּמַאי (י) וְטוֹמְנִין אֶת הַחַמִּין (יא) * וּמְעָרְבִין * עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת (וְעַיֵּן לְקַמָּן (יב) סִימָן שצ"ג (מ"ב)). [2]וּמֻתָּר (יג) לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי (יד) בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת * לְהַדְלִיק נֵר לְצָרְכָּךְ (ג) שַׁבָּת, [3]וְכֵן לוֹמַר לוֹ לַעֲשׂוֹת כָּל מְלָאכָה שֶׁהִיא (טו) לְצָרְכָּךְ מִצְוָה אוֹ שֶׁהוּא טָרוּד (טז) וְנָחְפְּזָה עָלָיו. הַגָּהָה: וְכֵן מִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו שַׁבָּת (יז) * שָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם קֹדֶם חֲשֵׁכָה יָכוֹל (יח) לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לְהַדְלִיק (ז) הַנֵּר וּשְׁאָר דְּבָרִים שֶׁצָּרִיךְ (מהר"י וויל סימן קט"ז). (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן שמ"ב (מ"ט)): ב * [4]יֵשׁ אוֹמְרִים (יט) שֶׁצָּרִיךְ

בְּאֵר הַיטֵב

שְׁשׁוֹאֵב מַיִם בְּדֵי לְשָׁתוֹת בּוֹ. ט"ו (סק"א). וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ק"כ סָעִיף ט"ו: (ג) שַׁבָּת. וְכֵן כָּל דָּבָר שֶׁהוּא הֶפְסֵד מְרֻבֶּה אַף שֶׁאֵין צָרִיךְ שַׁבָּת, וּלְצָרְכָּךְ מִצְוָה נָמֵי מַתִּיר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לַעֲשׂוֹת בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת. וְכֵן מַתִּיר לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת לְהַדְלִיק נֵר לְצָרְכָּךְ גְּדוֹל דְּאֵין חִלּוּק בֵּין צָרְכָּךְ גְּדוֹל לְהַפְסֵד מְרֻבֶּה. רַשׁ"ל (שו"ת סי' מה), וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וְעַיֵּן סִימָן שמ"ב: (ד) הַנֵּר. אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם מִצְוָה כֵּיוָן שֶׁעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל:

בַּאוּר הֲלָכָה

וְחוֹלֵק עַל הַתּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סי' שי"ח סק"ס) דְּנִסְתַּפֵּק בְּעֶשֶׂה בִּזְמַן תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת אוֹ בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת, וְהוּא הֵבִיא רְאָיָה לְהַחְמִיר לְעִנְיַן בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת, וּלְעִנְיַן תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת מְצַדֵּד לְהָקֵל. וְהִנֵּה עֶצֶם זְמַן בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת יְרוּעַ שִׁיּשׁ דֵּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים, וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסָעִיף ב' וּבְמַה שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם (מִשְׁנַ"ב ס"ק כג וביה"ל ד"ה מתחלת השקיעה) בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים אֵיךְ שֶׁיֵּשׁ לִנְהֹג לְמַעֲשֶׂה לְהַדְלִיק קֹדֶם שְׁקִיעַת הַחַמָּה, דְּאִי לָאו הָכִי לְכַמָּה פּוֹסְקִים הוּא סָפֵק דְּאוֹרָיְתָא, אַף בְּדֵיעֲבַד אִם עָבַר וְהִדְלִיק אוֹ שֶׁעָשָׂה שְׁאָר מְלָאכָה אַחַר הַשְּׁקִיעָה בִּזְמַן דְּאִיכָּא דֵּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים, יֵשׁ לְהָקֵל בְּדֵיעֲבַד לְהַנּוֹת מִמֶּנּוּ, וְדִמְיָא שֶׁתַּבַּת הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן שכ"ג סָעִיף קָטָן י"א לְעִנְיַן הַטְבָּלַת כֵּלִים חֲדָשִׁים, דְּאִם עָבַר וְהִטְבִּיל דְּמֻתָּר לְהִנּוֹתַ מִשּׁוּם בְּתוֹסֶפֶת הוֹאִיל וְיֵשׁ מַתִּירִין לְכַתְּחִלָּה:

* וּמְעָרְבִין וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין דְּיָכוֹל לְהַנִּיחַ אֶז עֲרוּבֵי תַּבְשִׁילִין [אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ז) בְּשֵׁם הַפְּרִישׁ (פ"ב סי' רכ)]:

* עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת. הַיְנוּ אֲפִלּוּ לְדָבָר תְּרוּמוֹת כֵּן מוּכָח מִלְּבוּשׁ. וְהַטַּעַם, דְּכָל עֲרוּבֵי אַחֵר עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת הוּא בְּכָלַל מִצְוָה, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן שס"ו סָעִיף י"ג דְּמִצְוָה לַחֲזֹר חֲצֵרוֹת [תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ז)]. וּמוּכָח מִדִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ר"ס סָעִיף קָטָן ג' שֶׁמְּהַדֵּר לְמִצֹא טְעָמִים עַל מָה שֶּׁצָּרִיךְ לְזָרוֹ עַל עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת קֹדֶם בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת, דְּפְסִיקָא לֵיהּ דְּבֵין הַשְׁמָשׁוֹת יָכוֹל לְבָרֵךְ גַּם כֵּן בְּשִׁמְּנִיתִי הֲעֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת וְלֹא הָוֵי כְּשֶׁאֵר דְּבָרִים דְּיָכוֹל לְהָקֵל, וְהַטַּעַם צָרִיךְ לוֹמַר דִּלְעִנְיַן עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת דְּקִיל עֶשׂוּ הַדָּבָר כְּאִלּוּ הוּא יוֹם וַדַּאי. וְאִם סָפֵק לוֹ עַל הַזְּמַן גּוֹפֵא אִם הוּא בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת אוֹ שֶׁהוּא כְּבָר לַיְלָה, יְתֵרָה שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ. וּלְעִנְיַן עֶצֶם הֲעֲרוּב יֵשׁ לְכָאוֹרָה לְהָבִיא רְאָיָה גַּם כֵּן לְהַחְמִיר דְּלֹא אִמְרִינַן הָנֵי סְפֵקָא דְּרַבָּנַן לְקָלָּא, מִמַּה שֶׁכָּתַב הַבַּ"ח (ס"א) וְהֶבְיאוֹ הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן א' דְּסָפֵק בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת [הַיְנוּ אוֹ שֶׁהוּא יוֹם אוֹ שֶׁהוּא בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת] הוּא נִדּוֹן כְּבֵין הַשְׁמָשׁוֹת, וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים הַטַּעַם, דְּסָפֵק חֻמְרוֹן דִּידֵיהּ אֵינוֹ נִכְנָס כְּלָל בְּגֶדֶר סָפֵק, וְעַל כֵּן לֹא הָוֵי סָפֵק סְפֵקָא וְנִדּוֹן כְּאִלּוּ הָיָה וַדַּאי בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת, וְהָכִי נָמֵי בְּעִנְיָנֵנוּ לְהַקֵּל, וְיֵשׁ לְעַיֵּן.

וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ בִּכְלָלֵי שְׁעוּרֵי הַזְּמַנִּים אֵיךְ יֵשׁ לִנְהֹג לְמַעֲשֶׂה:

* לְהַדְלִיק נֵר. עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רע"ו בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ו'. וְנִרְאֶה לִי דְּבֵין הַשְׁמָשׁוֹת אֵין לְהַחְמִיר אִם הוּא מִצְטַעֵר מִזֶּה, דְּהוּא בִּכְלַל מַה שֶּׁכָּתַב אוֹ שֶׁהוּא טָרוּד וְנָחְפְּזָה עָלָיו:

* שָׁעָה אוֹ שְׁתַּיִם קֹדֶם חֲשֵׁכָה. לְכָאוֹרָה בְּשָׁעוֹת קֹדֶם חֲשֵׁכָה הַלֹּא הוּא קֹדֶם פְּלַג הַמִּנְחָה וְאֵין בְּקִבְּלָתוֹ כְּלוּם וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן י', וְאֲפִלּוּ בְּצִצְמוֹ הָיָה יָכוֹל לְהַדְלִיק, וְאוּלַי דְּמַהֲרִ"י וַיְיל סוֹבֵר כְּסִבְרַת הַבַּ"ח (ס"ב) שְׁנִבְיא לְקַמָּן (ד"ה מתחלת השקיעה):

ב * יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיךְ וְכוּ'. נָקְטוּ בְּלָשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים מִשּׁוּם דְּהָרַמְבַּ"ם חוֹלֵק עַל זֶה כְּמוֹ שֶׁכְּאָר בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש וכתבו), וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַגְּרָ"א שֶׁפּוֹסֵק כְּהָרַמְבַּ"ם. [וְצָרִיךְ עִיּוּן קָצָת שָׁם בִּדְבָרָיו שֶׁכָּתַב דְּמִסְקָנַת תּוֹסֶפוֹת הוּא גַּם כֵּן כְּהָרַמְבַּ"ם, וְאֵינוֹ מְבֹאָר כָּל כָּךְ שָׁם הַשְּׁנָה (ס. ד"ה ורי"ג), וּכְמוֹעֹצֵד קָטָן דַּף ד' עַמּוּד א' בְּתוֹסֶפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל מַה לְּהַלָּן מוּכָח בְּהָדָא דְּסוֹבְרִים דְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת הוּא מִדְּאוֹרָיְתָא. וְאוּלַי דְּהָיָה לוֹ גִּרְסָא אַחֶרֶת בְּתוֹסֶפוֹת רֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְגַם רְאָיָתוֹ שֶׁהֵבִיא מִמַּה שֶׁאָמְרוּ בְּשַׁבָּת דַּף י"ח (ע"א) בֵּית הִלֵּל מַתִּירִין עִם הַשֶּׁמֶשׁ אֵינָהּ בִּי אִם לְפִי שִׁיטָתוֹ שֶׁפּוֹסֵק כְּשִׁיטַת הַגְּאוֹנִים דְּחַכָּךְ מְשִׁנְכָּה הַחַמָּה מַצִּינֵנוּ הוּא בִּכְלַל בֵּין הַשְׁמָשׁוֹת מַה שֶּׁאֵין כֵּן לְהַשְׁלִחָן צָרִיךְ אֵינָהּ רְאָיָה כְּלָל]. וּבְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יב) כָּתַב דִּלְעִנְיַן דִּינָא נָקְטִינַן כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַנָּה מְשׁוּם דְּכָל הָרִאשׁוֹנִים סוֹבְרִין כֵּן [מִסּוּגְיָא דְּמוֹעֵד קָטָן י"ב.] וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ק"כ סָעִיף ט"ו: (סק"א). וְעַיֵּן בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן ק"כ סָעִיף ט"ו:

(מו) מִכָּל מָקוֹם לְעִנְיַן אֲמִירָה לְאֵינוֹ יְהוּדִי לֹא מַחְמִרִינַן טְפֵי מִבֵּין הַשְׁמָשׁוֹת: (יח) לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי לְהַדְלִיק. אֲפִלּוּ בִּמְקוֹם מִצְוָה, דְּכֵינָן שֶׁעוֹד הַיּוֹם גָּדוֹל בְּוַדַּאי יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁעֲדַיִן לֹא קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן שַׁבָּת וְעוֹשִׂין בְּעִצְּמָן מְלָאכָה, דַּי לָנוּ בְּמַה שֶׁעַל יְדֵי הַקַּבָּלָה נִשְׁבַּת בְּעִצְּמָנוּ מִמְּלָאכָה. וְדַע דִּבְעִנְיָנֵנוּ אִיירִינַן שֶׁהַצִּבּוּר שֶׁבְּעִירוֹ קִבְּלוּ עֲלֵיהֶן הַשַּׁבָּת וְחָל קְדֻשַּׁת שַׁבָּת בְּעֵל כָּרְחוֹ אֲפִלּוּ אִם אֶחָד לֹא יִרְצֶה לְקַבֵּל, וְעַל כֵּן כָּתַב לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי וְכוּ' וּמִשֶּׁעַם הַנַּ"ל, (מז) אֲבָל בְּיָחִיד שֶׁקִּבֵּל עָלָיו הַשַּׁבָּת מֵאֲחַר אֲפִלּוּ לוֹמַר לְיִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ לְיַשֵּׁשָׂה לוֹ מְלָאכָה, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רס"ג סָעִיף י"ז עַיֵּן שָׁם הַטַּעַם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק סד): ב (יט) שֶׁצָּרִיךְ לְהוֹסִיף. בֵּין בְּכִנְיָנוֹ וּבֵין בִּיצִיאָתוֹ וְכֵן בְּכָ

הִלְכוֹת שַׁבָּת סִימָן רמא

ו שבת ל"ד (ע"ב) וקרבי יהודה וקדמפרש לה (רבא) [רנה].

רָצָה לַעֲשׂוֹת מִמֶּנּוּ מִקְצָת, עוֹשֶׂה, וּבִלְבַד שֶׁיּוֹסִיף (כב) * **אֵיזֶהוּ זְמַן שֶׁיִּהְיֶה רַואי יוֹם מֻחל עַל הַקֹּדֶשׁ.**
* [1]**וְשִׁעוּר זְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא** (כג) **שְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל שֶׁהֵם מַהֲלַךְ** (ו) **אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת אַמּוֹת** (כד) * **קֹדֶם**

בַּאֵר הֵיטֵב

(ו) **אֶלֶף וַחֲמֵשׁ מֵאוֹת.** והוא כמו רביעית שעה קדם צאת הכוכבים. ורב פוסקים כתבו שתי שעות קדם הלילה צריך להוסיף שהוא חלק י"ב, דומיא דשביעית דתוספת

בֵּאוּר הַלָּכָה

אָמְנָם בְּסֵפֶר מִנְחַת כֹּהֵן (מבוא השמש מאמר ב פ"ג) **דַּעְתּוֹ לְהַלָּכָה דַּאֲפִלּוּ לְשִׁיטַת רַבֵּנוּ תָּם הָאַרְבָּעָה מִילִין הֵם זְמָנִיוֹת** וּבֵימֵי הַקַּיִץ מַאֲרִיךְ יוֹתֵר, וְלֹא נֶאֶמְרוּ דְּבָרֵי הַגְּמָרָא (פסחים צד.) רַק בִּזְמַן נִיסָן וְתִשְׁרֵי שֶׁהַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת שָׁוִין, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁאָר יָמִים מִשְׁתַּנֶּה הָעִנְיָן לְפִי הַזְּמַן **[אַךְ לְמַעֲשֶׂה מַסִּיק שָׁם שֶׁאֵין לְמֹשֶׁךְ עַל סְבָרָא זוֹ רַק לְהַחְמִיר וּכְגוֹן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת וְלֹא לְהָקֵל]. וְכֵן מִשְׁמַע מִמַּה שֶּׁכָּתַב הַמַּגֵּן אַבְרָהָם** (סק"ט) **בְּשֵׁם מַהֲרַי"ל** (תשו' סי' קנב) **דִּלְעִנְיַן קְבָלַת שַׁבָּת פְּשִׁיטָא דְּאָזְלִינַן בְּכָל יוֹם אַחַר שְׁעוֹתָיו [רצונו לומר שֶׁמִּתְחַלֵּק הַזְּמַן דְּמַעֲמוּד הַשַּׁחַר עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, שִׁבְתּוֹכוֹ נִכְלָל הַזְּמַן דְּאַרְבָּעָה מִילִין גַּם כֵּן אַחַר שְׁעוֹתָיו]. וְכֵן הוּא גַּם דַּעַת הַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ** דְּכָל שְׁעוֹרֵי הַגְּמָרָא בֵּין דְּאַרְבָּעָה מִילִין שֶׁהוּא עַד צֵאת כָּל הַכּוֹכָבִים לְשִׁיטָתוֹ, וּבֵין דִּשְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל שֶׁהוּא זְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, הַכֹּל הוּא בִּזְמַן נִיסָן וְתִשְׁרֵי מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּזְמַן אַחֵר מִשְׁתַּנֶּה לְפִי הַזְּמַן, וּבֵימֵי הַקַּיִץ הַבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מַאֲרִיךְ הַרְבֵּה יוֹתֵר. וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ"א עוֹד דִּשְׁעוּרֵי הַגְּמָרָא לֹא נֶאֱמַר רַק בְּאֹפֶק בָּבֶל אֲבָל בִּמְדִינוֹתֵינוּ שְׁנוֹטִין לְצַד צָפוֹן הַבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת מַאֲרִיךְ תְּמִיד יוֹתֵר, וְכֵן כָּתַב סֵפֶר מִנְחַת כֹּהֵן. **וּמִי הוּא בִּזְמַנֵּנוּ שֶׁיּוּכַל לָדַעַת הַזְּמַן בְּצִמְצוּם, עַל כֵּן בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת יֵשׁ לְהַזְהֵר מְאֹד אֲפִלּוּ לְדַעַת הַגְּאוֹנִים וְהַגְּרַ"א שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה עַד שֶׁיִּרְאוּ הַשְּׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים** שֶׁזֶּהוּ הַיְסוֹד הַמַּהֲכָה לְלֵילָה הַנֶּאֱמָר בַּגְּמָרָא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת [בְּבְרכות ב' עמוד א' ופְּסָחִים ב' עמוד א' וּמְגִלָּה כ' עמוד ב'], **וְקֹדֶם לָכֵן לֹא הָוֵי לַיְלָה וַדַּאי, וְסִימָן זֶה שֶׁיְּהֵא בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל זְמַן, אַךְ מִפְּנֵי שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בֵּבֵינוֹנִים צָרִיךְ קְטַנִּים** וּכְדִלְקַמִּיהּ, וְעַיִן בְּסִימָן רצ"ג (בי"ה ל"ד ד"ה שיראו) מַה שֶּׁכָּתְבְנוּ אוֹדוֹת הַכְּסִיף הָעֶלְיוֹן וְשִׁנּוּי לְתַחְתּוֹן מַה שֶּׁשִּׁנָּה גַּם כֵּן לְעִנְיַן מוֹצָאֵי שַׁבָּת. **וּלְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם צָרִיךְ לְהַמְתִּין בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת מִלַּעֲשׂוֹת מְלָאכָה עַד זְמַן אַרְבָּעָה מִילִין שֶׁהוּא עַל כָּל פָּנִים שְׁעוּר שָׁעָה וְחֻמְשׁ מִשָּׁעָה הַתְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה שֶׁלְּדַעְתּוֹ אֲז זְמַן יְצִיאַת שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים, וְנָכוֹן לְכַתְּחִלָּה לְצֵאת דַּעַת רַבֵּנוּ תָּם וְכָל הָנֵי רַבְּוָתָא הַמַּחֲזִיקִים בְּשִׁיטָתוֹ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת עַד שֶׁיִּשְׁלֹם הַשְּׁעוּר דְּאַרְבָּעָה מִילִין, וְעַיִן מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְקַמָּן בְּסִימָן רצ"ג בְּבֵאוּר הֲלָכָה דִּבּוּר הַמַּתְחִיל עַד בְּסוֹף הַדִּבּוּר מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם. וּלְעִנְיַן שָׁעוֹת זְמָנִיּוֹת בֵּימֵי הָאֲרָכִים נִרְאֶה דְּאִם רוֹאֶה שֶׁהַכְּסִיף הָעֶלְיוֹן וְשִׁנּוּי לְתַחְתּוֹן דְּהַיְינוּ שֶׁנִּשְׁקַע הָאָדֹם מִן כָּל כִּפַּת הָרָקִיעַ בְּצַד הַמַּעֲרָבִי וְיֵשׁ גַּם כֵּן שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים, אֵין צָרִיךְ לְהַחְמִיר לְהַמְתִּין עַל שָׁעוֹת זְמָנִיּוֹת בֵּימֵי הָאֲרָכִים אֲפִלּוּ לְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם. [דְּהָא אִלּוּ שְׁנֵי הַסִּימָנִים גַּם כֵּן נֶאֱמַר בְּגְמָרָא [שַׁבָּת ל"ה] עַל זְמַן הַלַּיְלָה, וְאִיתָא גַּם כֵּן שָׁם בְּגְמָרָא (ע"א) דְּאַבַּיֵי הָוֶה מִסְתַּפֵּל עַל סְפָנָא דְּהָכְסִיף עַיִן שָׁם בְּגְמָרָא, וּמִשְׁמַע דְּבְסִימָן זֶה לְבַד הָיָה מִסְתַּפֵּק, וּנְהֵי דְּאֵין אָנוּ בְּקִיאִין כָּל כָּךְ כְּמוֹתָם עַל כָּל פָּנִים בְּהִצְטָרְפוּ גַּם כֵּן סִימָן הַכּוֹכָבִים בְּוַדַּאי שׁוּב אֵין לָנוּ לְהַחְמִיר יוֹתֵר, וּמוּטָב לָנוּ לוֹמַר שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בְּחִשְׁבּוֹן הָאֲפָקִים שֶׁמִּשְׁתַּנֶּה הַחַמָּה בְּתַהֲלוּכוֹתֶיהָ לְפִי הַמָּקוֹם וְהַזְּמַן, וְעַל כֵּן אֵין אָנוּ יוֹדְעִין הֵיטֵב חִשְׁבּוֹן הָאַרְבָּעָה מִילִין שֶׁהוּא רַק סִימָן אֶחָד וְיֵשׁ לָנוּ בְּמָה לִתְלוֹת, מִשְּׁנֶאֱמַר שָׁאנוּ טוֹעִין בְּאִלּוּ הַשְּׁנֵי סִימָנִים]:

* **אֵיזֶהוּ זְמַן.** עַיִן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ק כב) שֶׁכָּתְבְנוּ דְּלֹא סָגֵי וְכוּ', כֵּן כָּתַב הָרֹא"ש בְּבֵיצָה*) פֶּרֶק הַמֵּבִיא (ל.) וְהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה חמנו). וְכָתְבוּ הַפּוֹסְקִים דְּלֹא אִיתְּבַרְר שִׁעוּרוֹ מִן הַגְּמָרָא, וְנִרְאֶה דְּעַל כָּל פָּנִים הוּא פָּחוֹת מִכְּדֵי שְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל וְדַאי לְאו הָכִי יִשְׁאַר קוּשְׁיַת תּוֹסְפוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דַּף ט' עַמּוּד א' דְּבּוּר הַמַּתְחִיל וְרַבִּי עֲקִיבָא בְּמַה שֶׁהִקְשׁוּ מֵהָא דְּאִיתָא בְּשַׁבָּת (לד.) סָפֵק חֲשֵׁכָה עַיִן שָׁם], וְלָכֵן סְתָמֵתִי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה כְּהַחַיֵּי אָדָם:

* **וְשִׁעוּר זְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְכוּ'. הִנֵּה בְּשַׁבָּת ל"ה** (ע"א) **אָמְרִינַן הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה לְעִנְיַן שַׁבָּת וַהֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי לְעִנְיַן תְּרוּמָה, וְהוּא הַדִּין לְעִנְיַן מוֹצָאֵי שַׁבָּת כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים. וּלְכְאוֹרָה יֵשׁ לְעַיֵּן, פֵּיוָן דְּטַעֲמוֹ דְּרַבִּי יוֹחָנָן שֶׁפְּסַק כֵּן הוּא מִשּׁוּם סְפֵקָא** כִּדְמוּכָח שָׁם בְּגְמָרָא, **אִפְשָׁר דְּלֹא מַהְמִרִינַן רַק לְעִנְיַן דְּאוֹרַיְתָא דִּסְפֵקוֹ לְחֻמְרָא, אֲבָל לְעִנְיַן כָּל הַשְּׁבוּתִין אֲפִלּוּ אִם נִסְבּר דְּגְזִרוּ עֲלֵיהֶן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא רַק בִּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּרַבִּי יוֹסֵי. אָמְנָם מִפְּתִיחַת לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ מִשְׁמַע דְּאַף גַּם עַל הָא דְּסָפֵק א' דְּמֵירֵי בְּשִׁבּוּתִין שֶׁהֵם דִּרַבָּנָן,** וְכֵן מוּכָח מִרַמַ"א בְּהַגְּהָ"ה בְּסָעִיף א', וּכְעַיִן זֶה מְשֻׁמָּע גַּם כֵּן ל"ה עַמּוּד ב' בְּתוֹסְפוֹת דִּבּוּר הַמַּתְחִיל הֵקֶשׁ וְכוּ' עַיֵּן שָׁם בְּסוֹף דִּבְרֵיהֶם, **וְכֵן מוּכָח מֵהַרְמַב"ם** שֶׁכָּתַב בְּפֶרֶק ה' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת הֲלָכָה ד' מְשַׁקְּשֵׁקַע הַחַמָּה הוּא הַזְּמַן הַנִּזְכָּר בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בְּכָל מָקוֹם, וּבְפֶרֶק כ"ד הֲלָכָה י' בְּעִנְיַן הַשְּׁבוּתִין כָּתַב סְתָם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, הֲרֵי מְפֹרָשׁ **שֶׁמִּשְׁקִיעַת הַחַמָּה שֶׁהוּא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּרַבִּי יְהוּדָה אָסוּר הַשְּׁבוּתִין הָאֲמוּרִים בִּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת. וְאָמְנָם בְּדָבָר דְּאָזְלִינַן בֵּיהּ לְקֻלָּא בִּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת וְתָלִינַן שֶׁהוּא לַיְלָה כְּגוֹן לְעִנְיַן תַּעֲנִית יָחִיד** [עַיֵּן בְּרֹא"ש פֶּרֶק בַּמֶּה מַדְלִיקִין סִימָן (כ"ד) [כ"ג], וּבְסִימָן תקס"ב סָעִיף א' בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א שָׁם], **מִשְׁמַע מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש וְכֵן הוּא גַּם כֵּן בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א** (ד"ה אמר רבה) **בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יוֹנָה דְּהוּא אֲפִלּוּ בִּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּרַבִּי יְהוּדָה, וּלְפִי זֶה לְעִנְיַן סְפֵירַת הָעֹמֶר לְדַעַת הַמַּקְלִין בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת בְּסִימָן תפ"ט** (סעיפים ב'-ג) **יְהֵיהּ מֻתָּר אֲפִלּוּ בִּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּרַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן לְעִנְיַן שְׁבוּת בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת לְצָרֵךְ מִצְוָה דְּקִיְמָא לַן בְּסִימָן שמ"ב דְּלֹא גָּזְרוּ עֲלֵיהּ וּלְדַעַת הָאֲחֲרוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין שָׁם דְּהוּא אֲפִלּוּ בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, יְהֵיהּ גַּם כֵּן מֻתָּר לְפִי זֶה גַּם בִּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת דְּרַבִּי יְהוּדָה אַף דִּלְרַבִּי יוֹסֵי הוּא עֲדַיִן וַדַּאי יוֹם וְלֹא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת. אַךְ יֵשׁ לְעַיֵּן לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַגְּרַ"א בְּבֵאוּרוֹ וְכֵן בְּסִפּוּר קָרְבָּן תַּנְאֵל** (שם אות ד) **וְהִתְפַּלְּאוּ שְׁנֵיהֶם עַל הָרֹא"ש מִמַּה שֶּׁמְּקַל לְעִנְיַן תַּעֲנִית, מִשּׁוּם דְּהָא קַיְמָא לַן דִּלְחֻמְרָא הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹסֵי, וְאִם כֵּן לְדִידֵיהּ לֹא הָוֵי אֲפִלּוּ סָפֵק לַיְלָה קֹדֶם לָכֵן, וּתְרֵי קַלֵּי לֹא מְקִילִינַן לוֹמַר דְּסְפֵקָא מֻתָּר הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה דְּגַם זֶה הוּא סָפֵק, אִם כֵּן אֶפְשָׁר בְּעִנְיַנֵּנוּ גַּם כֵּן לְעִנְיַן שְׁבוּת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אוֹ לְעִנְיַן סְפֵירָה גַּם כֵּן לֹא מְקִילִינַן מִשּׁוּם סְפֵקָא דְּרַבָּנָן, כֵּיוָן דִּלְרַבִּי יוֹסֵי אֲפִלּוּ סְפֵקָא לֹא הָוֵי:**

* **כָּל הַלַּיְלָה. לַיְלָה נִקְרָא מִן הַתּוֹרָה לְכָל דָּבָר מִשֶּׁיִּרְאוּ שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים, וּמִפְּנֵי שֶׁאֵין אָנוּ בְּקִיאִין בֵּין גְּדוֹלִים לְבֵינוֹנִים עַל כֵּן צָרִיךְ לְפָרֵשׁ מְלָאכָה אֲפִלּוּ לְדַעַת שְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל שֶׁהֵם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסִימָן זֶה** (מבוא השמש מאמר ב פ"ד) **וּפְשׁוּט. וְדַע לְפִי מַה שֶּׁיִּרּוּעַ שֶׁנִּשְׁתַּנָּה הַשְּׁעוּר דְּאַרְבָּעָה מִילִין לְפִי הָאֹפֶק וְהַזְּמַן וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל** (ד"ה שהוא), **וּבְמִדִינוֹתֵינוּ רְגִילוּת לְהַרְאוֹת הַכּוֹכָבִים קֹדֶם הַשְּׁלֵמַת הַשְּׁעוּר דְּאַרְבָּעָה מִילִין, לֹא יוּכַל לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת עַד הַשְּׁלֵמַת הַזְּמַן הַמְבֹאָר בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ אֲפִלּוּ לְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם, כִּי בְּבָר חָשֵׁךְ הַיּוֹם בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן וְהוּא לַיְלָה אוֹ עַל כָּל פָּנִים סָפֵק לַיְלָה, אֶלָּא יִפְרֹשׁ**

*) נראה דצ"ל: כ"כ הרא"ש מביצה וכו'. ודברי הרא"ש הם בברכות (פ"ד סי' ו) וביומא (פ"ח סי' ח).

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁהוּא מְקֻבָּלוֹ עָלָיו לְשֵׁם תּוֹסָפֶת שַׁבָּת אוֹ עַל יְדֵי אֲמִירַת בָּרְכוּ וּכְדִלְקַמָּן בְּסָעִיף ד'. וְאִם מֵהֵנִּי לָזֶה קַבָּלָה בַּלֵּב עַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תר"ח סָעִיף ג' בַּהַגָּ"ה וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה שָׁם (ס"ק טז). וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּרס"ג סָעִיף י' בַּהַגָּ"ה דְּמִנְהָגֵנוּ שֶׁהָאִשָּׁה הַמַּדְלֶקֶת נֵרוֹת לְשַׁבָּת הִיא מְקַבֶּלֶת שַׁבָּת בְּהַדְלָקָה זוֹ: **(כב) אֵיזֶהוּ זְמַן.** וְלֹא סַגִּי בְּהוֹסָפָה כָּל שֶׁהוּא אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ קְצָת יוֹתֵר. וְשִׁעוּר הַתּוֹסָפֶת עִם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בְּיַחַד (יט) עוֹלֶה כְּמַעַט חֲצִי שָׁעָה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה איזהו זמן): **(כג) שְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל.** וְהוּא (כ) לְעֶרֶךְ רֶבַע שָׁעָה. וְהִנֵּה הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ הִזְכִּיר בְּסָעִיף זֶה דַּעַת רַבֵּנוּ תָּם (לה. תוס' ד"ה תרי תילתי) וְסִיָּעְתּוֹ, א) אֲבָל הָרַבֵּה מֵהָרִאשׁוֹנִים סְבִירָא לְהוּ וְגַם הַגְּרַ"א הִסְכִּים לְשִׁיטָתָם דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת מַתְחִיל תֵּכֶף אַחַר תְּחִלַּת הַשְּׁקִיעָה הֵינוּ מִשָּׁעָה שֶׁהַחַמָּה נִתְכַּסָּה מֵעֵינֵינוּ, וְנִמְשָׁךְ זְמַנּוֹ כְּדֵי שְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל, וְאַחַר כָּךְ בְּסָמוּךְ לוֹ יוֹצְאִין הַשְּׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים בֵּינוֹנִים וְהוּא לַיְלָה מִן הַתּוֹרָה לְכָל דָּבָר. וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְזַהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה אַחַר שֶׁהַחַמָּה נִתְכַּסָּה מֵעֵינֵינוּ, וַאֲפִלּוּ מְלָאכָת מִצְוָה כְּגוֹן הַדְלָקַת הַנֵּרוֹת לְסְעוּדַת שַׁבָּת גַּם כֵּן יִזָּהֵר מְאֹד לִגְמֹר הַדְלָקָתָם קֹדֶם שֶׁתִּשְׁקַע הַחַמָּה, דְּלְאַחַר כֵּן הוּא בִּכְלַל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן ו'. וּלְכַתְּחִלָּה אֵין לְהַמְתִּין עַד הָרֶגַע הָאַחֲרוֹן רַק יְקֹדִים הַדְלָקָתָם מְשָׁעָה שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ בְּרָאשֵׁי הָאֵילָנוֹת כְּדִלְקַמָּן (ס"ג), וּמִי שֶׁמַּחְמִיר עַל עַצְמוֹ וּפוֹרֵשׁ עַצְמוֹ מִמְּלָאכָה חֲצִי שָׁעָה אוֹ עַל כָּל פָּנִים שְׁלִישׁ שָׁעָה קֹדֶם שְׁקִיעָה אַשְׁרֵי לוֹ, דְּהוּא יוֹצֵא בָּזֶה (כה) יְדֵי שִׁיטַת כָּל הָרִאשׁוֹנִים. וּלְעִנְיַן מוֹצָאֵי שַׁבָּת עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה שהוא) שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּשֵׁם הַפּוֹסְקִים דִּלְכָלֵי עָלְמָא הַשִּׁעוּר דִּשְׁלֹשֶׁת רְבָעֵי מִיל מִשְׁתַּנֶּה לְפִי הַזְּמַן וְהַמָּקוֹם, וְלֹא נֶאֱמַר זֶה בְּגְמָרָא אֶלָּא בְּאֹפֶק בָּבֶל וּבִזְמַן נִיסָן וְתִשְׁרֵי שֶׁהַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת שָׁוִים, וּבִמְקוֹמוֹתֵינוּ שֶׁנּוֹטָה לְצַד צָפוֹן מִתְאָרֵךְ הַרְבֵּה יוֹתֵר, עַל כֵּן יֵשׁ לְזַהֵר מְאֹד שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת אַף שֶׁנִּתְאַחֵר זְמַן רַב אַחַר הַשְּׁקִיעָה עַד שֶׁיִּרְאוּ שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים קְטַנִּים וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רצ"ג סָעִיף ב'. וְעַיֵּן שָׁם בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (סק"ד) וּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה שיראו): **(כד) קֹדֶם הַלַּיְלָה.** לַיְלָה נִקְרָא מִן הַתּוֹרָה

(יט) חַיֵּי אָדָם (ח"ב כלל ה ס"א): **(כ) מִגֵּן אַבְרָהָם** (סק"ט). **וּלְדַעַת הַחֹק יַעֲקֹב** בְּסִימָן תנ"ט (סק"י) **וּלְדַעַת הַגְּרַ"א שָׁם הוּא מְעַט יוֹתֵר:** **(כא)** הֵיינוּ אֲפִלּוּ לְשִׁיטַת רַבִּי אֶלְיעֶזֶר מִפְּרִין (יראים סי' רעד), וַאֲפִלּוּ אִם נִסְבּר דְּמִיל הוּא כ"ד מִינוּטוּ, וְיוֹצֵא בָּזֶה מִדִּינָא גַּם הַתּוֹסָפֶת שַׁבָּת לְהַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א) ובשו"ע הרב (סי' שלא ס"ה) הקיל כשיטת ר"ת לגבי מילה, ובסימן זה החמיר לכתחילה כשיטת שאר הראשונים, ועיין עוד בסידור הרב.

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הַלַּיְלָה. הַגָּהּ: וְאִם רוֹצֶה *לְהַקְדִּים וּלְקַבֵּל עָלָיו הַשַּׁבָּת *מִפְּלַג הַמִּנְחָה וְאֵילָךְ, (כה) הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ (טור (סי' רמז) ואגור (סי' שפב) בשם תוספות פרק תפלת השחר (מכתם מ. ד"ה דהכ עלי)). (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רס"ז (ס"ג)): ג * [ז]מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי בְּשִׁעוּר זֶה, יַדְלִיק בְּעוֹד שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ (כו) בְּרֹאשׁ הָאִילָנוֹת, וְאִם הוּא (כז) יוֹם הַמְעֻנָּן, יַדְלִיק כְּשֶׁהַתַּרְנְגוֹלִין יוֹשְׁבִים עַל הַקּוֹרָה מִבְּעוֹד יוֹם. וְאִם הוּא בַּשָּׂדֶה שֶׁאֵין שָׁם תַּרְנְגוֹלִים, יַדְלִיק כְּשֶׁהָעוֹרְבִים יוֹשְׁבִים מִבְּעוֹד יוֹם: ד [ח]אַחַר (כח) עֲנִיַּת בָּרְכוּ אַף עַל פִּי (כט) שֶׁעֲדַיִן יוֹם הוּא, (ל) * אֵין [ט] (ז) מְעָרְבִין וְאֵין טוֹמְנִין מְשׁוּם דְּהוּא קָבְלַהּ לְשַׁבָּת עֲלַיְהוּ, [ט]וּלְדִידָן הָוֵי אֲמִירַת מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם (מ) הַשַּׁבָּת (לא) כַּעֲנִיַּת בָּרְכוּ לְדִידְהוּ:

ז שם ל"ה (ע"ב).
ח מָרְדְּכִי (פ"ב סי' רצ).
ט בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה וכתב).

בְּאֵר הֵיטֵב

הוּא שְׁלֹשִׁים יוֹם, חֵלֶק י"ב מִשָּׁנָה. דִּרְכֵי מֹשֶׁה (אות א) בְּשֵׁם מַהַרַ"ם, וְכֵן כָּתַב הַפ"ח (ס"ב). עַיֵּן עוֹלַת תָּמִיד (סק"ב) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט): ד (ו) מְעָרְבִין. אֲפִלּוּ לְדַבֵּר מִצְוָה. וְהוּא הַדִּין דְּאָסוּר לְפָנָם לַפָּרָחָץ אֲפִלּוּ לְהַזִּיעַ. בָּרְכוֹת דַּף (כ"ו) [כ"ז] (ע"ב). עַיֵּן בְּנָעֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י) וּבְתִשְׁובַת חֶכֶם צְבִי סִימָן י"א: (ז) הַשַּׁבָּת. וּבְמִדְרָשׁוֹת אֲלוּ אֵין נוֹהֲגִין לוֹמַר מִזְמוֹר, וְלָכֵן עֲנִיַּת בָּרְכוּ הָוֵי קַבָּלַת שַׁבָּת. דִּרְכֵי מֹשֶׁה (אות ב), וְכֵן כָּתוּב בְּסִימָן רס"ג סָעִיף י'. וְעַתָּה נוֹהֲגִין לוֹמַר מִזְמוֹר וַאֲפִלּוּ הָכִי אֵין מְקַבְּלִין שַׁבָּת וְעוֹשִׂין כָּל מְלָאכוֹת עַד בָּרְכוּ, דְּמַעֲקָרָא הָכִי קִבְּלוּ עֲלַיְיהוּ. ב"ח (סי' רנו ס"א, ע"ש), מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב):

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ד [ז] מְעָרְבִין. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב (סק"ז). וְעַיֵּן בְּשוּ"ת חֶכֶם צְבִי סִימָן י"א שֶׁכָּתַב שֶׁמִּכְּרַת הָאוֹסֵר מֵאַד שֶׁיִּהְיֶה חָמִיר תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת שֶׁהוּא מְקַבְּלוֹ בְּרָצוֹנוֹ וְאֵינוֹ אֶלָּא עֲשֵׂה בְּעַלְמָא, מִכֹּחַ הַשְׁמָטוֹת שֶׁהוּא סָפֵק אִסּוּר סְקִילָה כו'. וְעַיֵּן מַחֲזִיק בְּרָכָה (סק"ה) שֶׁכָּתַב לְיַשֵּׁב זֶה וְהָאֲרִיךְ בְּעִנְיָן זֶה וְכָתַב דְּאִם קִבְּלוּ הַצִּבּוּר יֵשׁ לְהַחְמִיר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף סָעִיף ד', אֲבָל אִם קִבְּלָהּ לְשַׁבָּת בְּיָחִיד יֵשׁ לְהָקֵל כִּסְבָרַת רַבֵּנוּ יוֹאֵל (הורד במרדכי פ"ב סי' רצ) וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הֶחֱכָם צְבִי דְּמִסְתַּמְיָא פּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים מִשְׁמַע כְּרַבֵּנוּ יוֹאֵל, וְכֵן נִרְאֶה דַּעַת הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לְקַמָּן סִימָן שצ"ג (ס"ב), וְאָפְשָׁר דְּגַם רַבֵּנוּ שִׂמְחָיָה (הורד במרדכי שם) דְּאוֹסֵר מוֹדֶה בְּיָחִיד, אַף דְּמַהֲטוּר (סי' שצג) מַשְׁמַע דְּאוֹסֵר אַף בְּיָחִיד עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּדִגּוּל מַרְכֶּבֶת דְּלִקַּמָּן שצ"ג מֵירֵי דְּאָמַר שֶׁמְּקַבֵּל תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת אִם כֵּן אֵינוֹ רַק עֲשֵׂה מְשׁוּם הָכִי יֵשׁ לְהָקֵל בְּשִׁבּוּשׁ, אַף עַל גַּב דְּהַפַּלוּגְתָּא שֶׁבְּמַרְדְּכַי עַל אַחַר עֲנִיַּת בָּרְכוּ, מִכָּל מָקוֹם הַמְחַבֵּר נִמְשַׁךְ אַחַר לְשׁוֹן הַשּׁוּר שָׁם, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כְּאָן מֵירֵי אַחַר עֲנִיַּת בָּרְכוּ שֶׁמִּן הַסְּתָם מְקַבֵּל קֻדֻּשַּׁת שַׁבָּת מֵעַכְשָׁו מְשׁוּם הָכִי הִשְׁמִיט דַּעַת הַמְקַבֵּל עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְכָל דָּבָר מִשֶּׁיִּרְאוּ שְׁלֹשָׁה כּוֹכָבִים, וְעַיֵּן בְּבַאוּר הֲלָכָה (ד"ה קודם הלילה): (כה) הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. וְנֶאֱסַר בַּעֲשִׂיַּת מְלָאכָה. אֲבָל אִם קִבֵּל עָלָיו הַשַּׁבָּת קֹדֶם פְּלַג הַמִּנְחָה אֵין בְּקַבָּלָתוֹ כְּלוּם. וּפְלַג הַמִּנְחָה נִקְרָא שָׁעָה וּרְבִיעַ קֹדֶם הָעֶרֶב. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן רל"ג (ס"א) דְּהוּא שָׁעוֹת זְמַנִּיּוֹת דְּהַיְנוּ בֵּין שֶׁהַיּוֹם אָרֹךְ אוֹ קָצָר מִתְחַלֵּק לִשְׁנֵים עָשָׂר חֲלָקִים, וְחֵלֶק וּרְבִיעַ קֹדֶם הָעֶרֶב הוּא פְּלַג הַמִּנְחָה. גַּם כָּתַבְנוּ שָׁם (סק"ד) [א]דְּיֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים אִם שָׁעָה וּרְבִיעַ הַזֹּו הוּא קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה אוֹ קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים, עַל כֵּן לְעִנְיָנֵנוּ בְּדִיעֲבַד אִם קִבֵּל עַל עַצְמוֹ לְשֵׁם תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת עַד שָׁעָה וּרְבִיעַ קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה, יֵשׁ לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה: ג (כו) בְּרֹאשׁ הָאִילָנוֹת. אוֹ בְּרֹאשֵׁי הַגַּגּוֹת הַגְּבוֹהִים: (כז) יוֹם הַמְעֻנָּן וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ מוֹרֶה שָׁעוֹת שֶׁהוֹלֵךְ בְּטוּב וְיוֹדֵעַ עַל יְדֵי זֶה אֵימָתַי הוּא זְמַן הַשְּׁקִיעָה, יָכוֹל לִסְמֹךְ עָלָיו [בְּרְכֵי יוֹסֵף בְּסִימָן של"א (סק"ח)]: ד (כח) עֲנִיַּת בָּרְכוּ. מִשּׁוּם דְּהוּא הַתְחָלַת תְּפִלַּת עַרְבִית שֶׁל שַׁבָּת לְכָךְ הַכֹּל פּוֹרְשִׁין אָז מִמְּלָאכָה וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רס"ג סָעִיף י', דְּהוּא כְּמִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו קְדֻשַּׁת שַׁבָּת בְּפֵרוּשׁ וְאָסוּר אָז בְּכָל הַסְּיָגִים וְהַגְּדֵרִים שֶׁגָּדְרוּ חַזַ"ל לְשַׁבָּת (כט) כְּגוֹן לִכְנֹס לַמֶּרְחָץ לְהַזִּיעַ בְּעָלְמָא וְכָל שֶׁכֵּן בִּרְחִיצָה בְּחַמִּין (כג) וּכְהַאי גַּוְנָא בְּכָל הַשְּׁבוּתִין. וּבָא הַמְחַבֵּר לְהַשְׁמִיעֵנוּ דַּאֲפִלּוּ אוֹתָן דְּבָרִים שֶׁהֻתִּירוּ בֵּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת כְּגוֹן עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת וְהַטְמָנָה (כד) דְּהוּא בְּוַדַּאי לְצֹרֶךְ שַׁבָּת וְהוּא הַדִּין כָּל שְׁבוּת שֶׁהוּא לְצֹרֶךְ מִצְוָה אֲפִלּוּ הָכִי אָסוּר כָּאן, וְהַטַּעַם (כה) דְּכֵיוָן דְּקִבֵּל עָלָיו שַׁבָּת בְּפֵרוּשׁ אַף שֶׁהוּא זְמַן הַרְבֵּה קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת חָמוּר מִבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת בְּלִי קַבָּלָה. [וּלְפִי זֶה לֹא יְצַיֵּר הַהֻתִּירָא דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת הַנִּ"ל לְעִנְיַן עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת וְהַטְמָנָה וּכְהַאי גַּוְנָא רַק אִם הוּא בְּמָקוֹם שָׁאֵין שָׁם צִבּוּר, דְּאִי לָאו הָכִי בְּוַדַּאי רֹב הַצִּבּוּר קִבְּלוּ כְּבָר שַׁבָּת בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת וְהַטְמָנָה וּכְהַאי גַּוְנָא רַק אִם (ד"ה אין מערבין) בְּשָׁם הָרַבָּה אֲחֵרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ [ב]דְּדָוְקָא עַל יְדֵי בָּרְכוּ שֶׁהוּא קַבָּלַת שַׁבָּת שֶׁל צִבּוּר, אֲבָל אִם יָחִיד קִבֵּל עָלָיו שַׁבָּת מִבְּעוֹד יוֹם לֹא חָמִיר מִבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְכֵן מַשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ז': (כט) שֶׁעֲדַיִן יוֹם הוּא. רְצוֹנוֹ לוֹמַר אֲפִלּוּ הוּא (מ) זְמַן הַרְבֵּה קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת (מ) כָּל שֶׁהוּא אַחַר פְּלַג הַמִּנְחָה: (ל) אֵין מְעָרְבִין. אֲפִלּוּ לְדָבָר מִצְוָה: (לא) כַּעֲנִיַּת בָּרְכוּ. דְּמִסְתַּמָּא כֵּיוָן שֶׁמְּזַכִּיר שַׁבָּת הָוֵי קַבָּלָה. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ב יג), וְעַתָּה נוֹהֲגִין לוֹמַר מִזְמוֹר שִׁיר וְגוֹ' וַאֲפִלּוּ הָכִי עוֹשִׂין כָּל הַמְּלָאכוֹת עַד בָּרְכוּ [וְהַיְנוּ כְּשֶׁהַזְּמַן הוּא קֹדֶם בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת], וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּמַעֲקָרָא הָכִי קִבְּלוּ עֲלַיְיהוּ וְאֵין מִתְבַּטְּלִים בָּזֶה לְקַבָּלָה. [ג]וְכָל זֶה בִּזְמַן הַמָּגֵן אַבְרָהָם, אֲבָל בְּמָקוֹמוֹתֵינוּ הַמְנֻהָג כְּהַיּוֹם מֵיד שֶׁאוֹמְרִים מִזְמוֹר שִׁיר מְקַבְּלִין הַצִּבּוּר שַׁבָּת עֲלַיְיהוּ וְאָסוּר בְּכָל הַמְּלָאכוֹת אֲפִלּוּ עַדַיִן הַיּוֹם גָּדוֹל [וְפֵרוּשׁ מְגֻדָּל (ד"ה אין אומרת מתחיל איסור מלאכה ס"א)]. וְכָתַב בְּסֵפֶר דֶּרֶךְ חָכְמָה (נתיב ו אות ג) דְּהוּא הַדִּין בִּמְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹהֲגִין לוֹמַר לָהּ דּוֹדִי וּמְסַיְּמִין בּוֹאִי כַלָּה הָוֵי קַבָּלַת שַׁבָּת מֵעִקָּר. וְעַיֵּן בְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת (סק"ד יד):

בַּאוּר הֲלָכָה

עַל כָּל פָּנִים חֲצִי שָׁעָה [וְדָקְלוּל בּוֹ זְמַן בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת וְתוֹסֶפֶת שַׁבָּת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסִפְרוֹ חַיֵּי אָדָם (ח"ב כלל ה ס"א)] קֹדֶם הַזְּמַן שֶׁרְגִילוּת לְהִתְרָאוֹת הַכּוֹכָבִים בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. וְכָל זֶה לְדַעַת רַבֵּנוּ חַיִּים, אֲבָל בְּבֵר כָּתַבְנוּ לְעֵיל (ד"ה מתחילת השקיעה) דְּלְדַעַת הַגְּאוֹנִים צָרִיךְ לִפְרֹשׁ מִמְּלָאכָה חֲצִי אַחַר שְׁקִיעָה דְּמַתְחִיל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת: * לְהַקְדִּים וְכוּ'. הַגָּהּ לְפִי מָה שֶׁכָּתַב הַמְחַבֵּר לְקַמָּן בְּסִימָן תנ"ט סָעִיף ב' מוּכָח דְּסִבִירָא לֵיהּ דְּשִׁמּוּת עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת הַיּוֹם נֶחְשָׁב מֵעֲמוּד הַשַּׁחַר עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, וּפְלַג הַמִּנְחָה הוּא שָׁעָה וּרְבִיעַ קֹדֶם צֵאת הַכּוֹכָבִים, אִם כֵּן אֵין בֵּין דִּבְרֵי הָרַמַ"א לְהַקּוֹדֵם רַק חֵלֶק עֶשְׂרִים מִן הַשָּׁעָה, דְּאַרְבָּעָה מִילִין הֵם שָׁעָה וְחֻמָּשׁ לְפִי דַּעַת הַמְחַבֵּר שָׁם, וּמִפְּלַג הַמִּנְחָה עַד הַלַּיְלָה הוּא שָׁעָה וּרְבִיעַ, וְיָרֵדְּעִ דְּרְבִיעַ יַתֵּר הוּא עַל חֲמִישִׁית רַק בְּחֵלֶק עֶשְׂרִים. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּלִבּוּשׁ בְּסִימָן רס"ז (ס"ב) שֶׁהֵעִיר בְּכָל זֶה וְעַיֵּן שָׁם שֶׁדִּעְתּוֹ בְּאֶמֶת שֶׁפְּלַג הַמִּנְחָה הוּא שָׁעָה וּרְבִיעַ קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה, וְעַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כה):

* מִפְּלַג וְכוּ'. עַיֵּן בְּפִרְאֵי מְגַדִּים (א"א סק"ט) שֶׁכָּתַב דְּמִי שֶׁמְּקַבֵּל שַׁבָּת בְּתוֹךְ הָאַרְבָּעָה מִילִין הוּא דְּאוֹרַיְתָא וּכַעֲשֵׂה תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת, וּמִן הַזְּמַן הַזֶּה עַד פְּלַג הַמִּנְחָה הוּא רַק מִדְּרַבָּנָן:

ג * מִי שֶׁאֵינוֹ בָּקִי וְכוּ'. הוּא תַּלְמוּד עֲרוּךְ בְּשַׁבָּת ל"ה עַמּוּד ב'. וּלְפִי זֶה בְּזַמָּנֵנוּ דְּכַוַּדַּאי לֹא קִים לָן גַּם כֵּן בְּשִׁעוּרָא דְּרַבָּנָן, וּבִכְרָט בְּשַׁבָּת דְּהוּא מְסוּר לְכָל, בְּוַדַּאי הַחֵיּוּב עַל פִּי הַדִּין לְכַלְּתִי עֲלְמָא לְהַדְלִיק קֹדֶם הַשְּׁקִיעָה. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי זֶה בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁל הַגְּרַ"ז שֶׁהִזְהִיר מְאֹד עַל הַדָּבָר עַיֵּן שָׁם (ס"ו בהג"ה). וְכָתַב שָׁם עוֹד דְּאִם יִהְיֶה אֵירָה אֹנֶס חַס וְשָׁלוֹם שֶׁלֹּא תּוּכַל לְמַהֵר לְהַדְלִיק עַד שְׁקִיעַת הַחַמָּה, אֲזַי תִּצְנַע לְאֵינוֹ יְהוּדִי לְהַדְלִיק נֵרוֹת שֶׁל שַׁבָּת וְהִיא תִּתְבָּרַךְ עֲלֵיהֶן הַבְּרָכָה, וְתָבוֹא עָלֶיהָ בְּרָכָה טוֹב וּתְקַבֵּל שָׂכָר עַל הַפְּרִישָׁה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רס"ג בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ"א

בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים שֶׁדַּעְתָּם דְּאֵין לְאִשָּׁה לְבָרֵךְ בְּזַמָּן שֶׁהָאִינוּ יְהוּדִי מְדַלִּיק:

ד * אֵין מְעָרְבִין. הֵיינוּ עֲרוּבֵי חֲצֵרוֹת כְּמוֹ שֶׁפֵּרַשְׁתִּי בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק כח), וְכֵן מִפֹּרָשׁ בְּמָרְדְּכַי סוֹף פֶּרֶק בְּמֶה מְדַלְּיִקִין (סי' רצ) דְּהַדִּין הַזֶּה נוֹטֵעַ מִמֶּנּוּ [וּלְפָלָא עַל הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יב) שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר דְּהָכָא אֵירֵי הַמְחַבֵּר בְּצֵרוּבֵי תְּחוּמִין]. וְעַיֵּן בְּמָרְדְּכַי שָׁם שֶׁרַבֵּנוּ יוֹאֵל חוֹלֵק עַל זֶה וּמַתִּיר, וְהַמְחַבֵּר סָתַם פֹּה כְּדַעַת הַמַּחְמִירִין בָּזֶה [וְכֵן הָרַמַ"א בְּסִימָן רנ"ג סָעִיף ב' בְּהַגָּהָ"ה סָתַם לְהַחְמִיר]. וְהַגָּהּ בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן שצ"ג סָעִיף ב' הֵבִיא פְּלוּגְתָּא בָּזֶה, וּמִשְׁמַע שָׁם דְּהוּא

ד (כב) בָּרְכוֹת כ"ז (ע"ב): (כג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב יא) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (כד) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב יב): (כה) בַּאוּר הַגְּרַ"א בְּסִימָן שצ"ג וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים: (כו) מָגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ד': (כז) דֶּרֶךְ הַחַיִּים (דין אימת מתחיל איסור מלאכה ס"א):

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הֶרֶב: א] ובשו"ע הרב (סי' נח ס"ג) ג"כ מחשב את היום מעלות השחר עד צה"כ, ועיין בסידור שכתב שהוא מהנץ עד השקיעה. **ב]** ובשו"ע הרב (ס"ג) ג"כ חילק כן [ועיין בקרא בזה]. **ג]** ובשו"ע הרב (ס"ו) כתב שבמדינות אלו אע"פ שנוהגים לומר ג"כ מזמור זה קודם ברכו, אעפ"כ עושים כל המלאכות עד ברכו ממש.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah